

LEDEN

Věčný kalendář

Rok uplynul opět jako voda. Zajisté jste si již opatřili kalendáře pro rok 2021. V depozitáři městského muzea se ovšem skrývá kalendář, který je doslova věčný. Pojďme si říci, jak to s tímto systémem pro členění času v průběhu lidských dějin bylo.

Kalendář, jakožto chronologický sled dnů a měsíců v roce, je znám již od starověkých kultur. Zatím nejstarší známý kalendář vznikl ve 4. tisíciletí př. n. l. v Egyptě. Následně začínají užívat kalendářů i další starověké říše – Babyloňané, Číňané, Židé a nositelé antické kultury.

Kalendář kdysi představoval nejenom systém pro členění času, ale též soupis určitých událostí v chronologickém sledu. Latinské slovo *calendarium* bylo původně označení pro knihu dlužníků. Od 12. století rovněž představuje tzv. *cisiojan*, jakožto mnemotechnickou pomůcku pro zapamatování nepohyblivých svátků, později planetář, praktika či minuce. Kalendář v podobě *cisiojanů* byly v zemích českých ke konci 15. století nahrazeny kalendáři nástěnnými a především knižními. Kromě informací o chronologii následujících dnů, měsíců se jejich součástí po dlouhou dobu staly také astrologické pranostiky, přehledy jarmarků, soudních dnů, pokyny lékařů a především rady zemědělcům. V průběhu 18. a 19. století stále více do obsahu kalendářů vstupují básně, povídky, pověsti, legendy, přísloví, memoráty, pohádky, rady k chodu domácnosti, lidové a povětrnostní pranostiky či anekdoty (*Urban 2007, 345*).

V případě našeho exponátu inv. č. 13 285 se jedná o tzv. věčný kalendář z 2. poloviny 19. století. Lze ho zařadit ke skupině kalendářů nástěnných. Exponát patří k původnímu starému muzejnímu inventáři, a proto některé informace, které by nám osvětlily, jak a kdy se do muzea dostal, či poukázaly na jeho původního majitele, upadly již dávno v zapomnění.

Jedná se o dřevěnou skříňku kvádrového tvaru o rozměrech 22 x 17 x 3,5 cm (d x š x v). Z pravé strany jsou do skříňky po její celé délce zabudovány 2 dřevěné kolíky, na kterých je navinut papírový svitek. Na svitku se nachází jednotlivé tabulky představující příslušný měsíc (leden – prosinec) a kalendářní soupis jmenných svátků. To vše v německém jazyce. Ze spodní strany skříňky se nachází kolíčky, na kterých je navinut svitek představující číslo příslušného dne v měsíci (1 – 31). Tento důmyslný mechanismus je překryt dřevěnou deskou s patřičnými výřezy pro obě tabulky. Deska je ze svrchní strany přelepena papírem s malbami pítka, ptáčků a rostlinných motivů. Rohy desky a okraje výřezů pro tabulky jsou zdobeny zlatavým páskem. V horní části se skví nápis KALENDAR. Mezi výřezem pro tabulku s měsíci a čísly dní je nakreslena tabulka se zkratkami a názvy jednotlivých dnů v týdnu. Zkratky i názvy jsou v českém jazyce. Otáčením jednotlivých kolíčků si lze takto tedy navolit příslušný den nehladě na roky.

Začněme tedy nový rok s kalendářem. Tento mimořádně precizně umělecky ztvárněný, který je okrasou našeho muzejního depozitáře, sloužil našim předkům skutečně navěky.

KALENDER

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31
9. Lukredia	10. Tadek	11. Tamafes	12. Krasulak	13. Lucia	14. Sordien	15. Francis	16. ...	17. ...	18. ...	19. ...	20. ...	21. ...	22. ...	23. ...	24. ...	25. ...	26. ...	27. ...	28. ...	29. ...	30. ...	31.

DECEMBER

hat. H. Jagon.

Toneg
Aufgang Untergang

N. P. U. S. ...

25 26 27 28 29 30 31